

2024

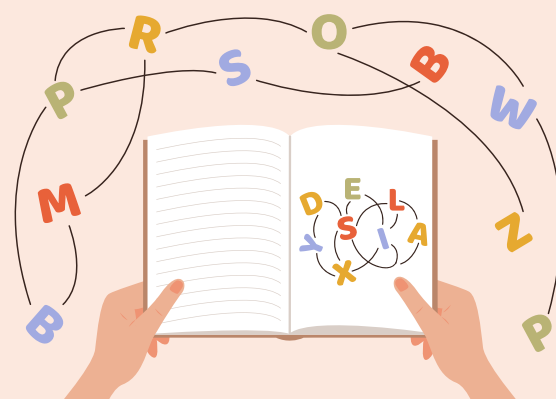
EUROPEJSKI TYDZIEŃ ŚWIADOMOŚCI DYSLEKSJI

W numerze:

- Jak dieta może wspierać dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi?
- Cyfrowe dzieci – plaga współczesności
- Dziecko z dysleksją w spektrum Autyzmu
- Warsztaty terapeutyczno – twórcze
- Jak rozwijać w dziecku pasję do czytania
- Dzień powszedni dyslektycznego dziecka
- Przemoc rówieśnicza a uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- „Po rozum do głowy” czyli miejsca szkolenia godne polecenia

str. 2
str. 4
str. 6
str. 8
str. 10
str. 14
str. 18
str. 21

JAK DIETA MOŻE WSPIERAĆ DZIECI Z ZABURZENIAMI NEURORÓZWOJOWYMI?

Zaburzenia neurorozwojowe, takie jak ADHD, autyzm czy dysleksja, mogą znacząco wpływać na codzienne funkcjonowanie dzieci. Rodzice często szukają różnych sposobów, aby wesprzeć swoje pociechy. Jednym z nich jest odpowiednia dieta. Czy to, co jemy, może naprawdę pomóc? W poniższym artykule przyjrzymy się, jak dieta może wpływać na zdrowie i samopoczucie dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi.

Znaczenie zdrowej diety

Zdrowa dieta jest ważna dla każdego, ale w przypadku dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi może mieć szczególne znaczenie. Badania wskazują, że odpowiednie odżywianie może wspierać funkcjonowanie mózgu, poprawiać koncentrację i nastrój, a także redukować niektóre objawy związane z tymi zaburzeniami.

Składniki odżywcze kluczowe dla mózgu

Kwasy tłuszczowe omega-3: Te zdrowe tłuszcze, znajdujące się w rybach, orzechach i nasionach, są niezbędne dla zdrowia mózgu. Badania sugerują, że mogą one poprawiać koncentrację i zmniejszać objawy ADHD.

Witaminy z grupy B: Witaminy te, szczególnie B6, B9 (kwas foliowy) i B12, odgrywają kluczową rolę w funkcjonowaniu układu nerwowego. Znajdują się w produktach pełnoziarnistych, mięsie, jajach i warzywach liściastych.

Magnez i cynk: Te minerały pomagają w regulacji nastroju i funkcji poznawczych. Produkty bogate w magnez to orzechy, nasiona i szpinak, natomiast cynk można znaleźć w mięsie, produktach mlecznych i roślinach strączkowych.

Dieta eliminacyjna

Niektóre badania wskazują, że wyeliminowanie pewnych produktów z diety może pomóc w redukcji objawów niektórych zaburzeń neurorozwojowych. Przykłady to dieta bezglutenowa i bezkazeinowa, które są często stosowane u dzieci z autyzmem. Ważne jest jednak, aby takie diety prowadzić pod nadzorem specjalisty, aby uniknąć niedoborów pokarmowych.

Cukier i dodatki do żywności

Wysokie spożycie cukru i dodatków do żywności, takich jak sztuczne barwniki i konserwanty, może negatywnie wpływać na zachowanie i koncentrację dzieci z ADHD. Ograniczenie tych składników może przynieść poprawę.

Rola regularnych posiłków

Regularne posiłki pomagają utrzymać stabilny poziom cukru we krwi, co jest ważne dla koncentracji i nastroju. Zaleca się, aby dzieci jadły trzy główne posiłki dziennie oraz zdrowe przekąski, takie jak owoce, warzywa, orzechy czy jogurt.

Woda - zapomniany składnik

Nawodnienie jest kluczowe dla prawidłowego funkcjonowania mózgu. Nawet łagodne odwodnienie może wpływać na koncentrację i nastrój. Upewnij się, że Twoje dziecko pije każdego dnia wystarczającą ilość wody.

Podsumowanie

Dieta może odgrywać istotną rolę w zarządzaniu objawami zaburzeń neurorozwojowych. Wprowadzenie zdrowych nawyków żywieniowych, bogatych w odpowiednie składniki odżywcze, może wspierać zdrowie mózgu i poprawiać samopoczucie dzieci. Ważne jest jednak, aby wszelkie zmiany w diecie wprowadzać stopniowo i pod nadzorem specjalisty, aby zapewnić, że są one bezpieczne i skuteczne.

Dbanie o odpowiednią dietę to jeden z kroków, które mogą pomóc Twojemu dziecku w pełnym wykorzystaniu jego potencjału. Jeśli masz wątpliwości, skonsultuj się z dietetykiem lub lekarzem, którzy pomogą dostosować dietę do indywidualnych potrzeb Twojego dziecka.

**Michał Rutkowski, magister dietetyki klinicznej
właściciel Poradni Dietetycznej MICHA DIET**

Bibliografia

1. Benton, D. (2008). The influence of children's diet on their cognition and behavior. *European Journal of Nutrition*, 47(3), 25-27.
2. Gow, R. V., & Hibbeln, J. R. (2014). Omega-3 fatty acid and nutrient deficits in adverse neurodevelopment and childhood behaviors. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 23(3), 555-590.
3. Hawkey, E., & Nigg, J. T. (2014). Omega-3 fatty acid and ADHD: Blood level analysis and meta-analytic extension of supplementation trials. *Clinical Psychology Review*, 34(6), 496-505.
4. Whiteley, P., Haracopos, D., Knivsberg, A. M., et al. (2010). The ScanBrit randomized, controlled, single-blind study of a gluten- and casein-free dietary intervention for children with autism spectrum disorders. *Nutritional Neuroscience*, 13(2), 87-100.
5. Nigg, J. T., Lewis, K., Edinger, T., & Falk, M. (2012). Meta-analysis of attention-deficit/hyperactivity disorder or attention-deficit disorder diet studies. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 51(1), 76-88.

CYFROWE DZIECI - PLAGA WSPÓŁCZESNOŚCI

W ciągu kilku lat urządzenia mobilne stały się nieodzownym elementem życia codziennego. Wszechobecne smartfony, komputery, tablety, interaktywne zabawki, stały się obiektem zainteresowań dzieci. Producenci, zachęcając rodziców do ich zakupu, reklamują je hasłami o przyspieszeniu rozwoju mowy dziecka, wzbogacaniu jego słownictwa, a nawet uczeniu języków obcych. Nieświadomi opiekunowie mogą ulec modzie, nie wiedząc, że w rzeczywistości wpływają niekorzystnie na rozwój pociechy. Kultura dzisiejszych czasów wywiera bardzo duży wpływ na rozwój dzieci, dlatego my - jako dorośli mając na uwadze szkodliwy wpływ technologii cyfrowych na rozwój mowy i języka - powinniśmy kontrolować, jaki czas dzieci spędzają przed ekranami. Coraz więcej jest dzieci, które od urodzenia miały zbyt długi i częsty kontakt z urządzeniami cyfrowymi. Zauważa się: brak gestów społecznych, ubogą mimikę, ograniczone pole uwagi i kontakt wzrokowy, małą aktywność werbalną, brak zainteresowania drugą osobą, niechęć do zabaw z zakresu motoryki małej i dużej,

ubogi słownik bierny i czynny, brak lub ograniczony gest wskazywania palcem, męczliwość, nieprawidłowy tor oddechowy, nieprawidłową pozycję spoczynkową języka, opóźniony rozwój mowy.

Znaczna część dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym ma trudność z kontynuowaniem zabawy, zabawą naprzemienną, respektowaniem zasad, co więcej z budowaniem pełnych i płynnych wypowiedzi, opowiadaniem historii, relacjonowaniem wydarzeń, ze zrozumieniem poleceń (nawet tych podpartych gestem!). Cyfrowe dzieci unikają zabaw z rówieśnikami, często mają problem w nawiązaniu i utrzymaniu relacji. Mało mówią lub wcale nie mówią. Niechętnie się komunikują nawet z bliskimi, zaczynają traktować ich jak intruzów. Cyfrowe dzieci stają się upartym i agresywnym człowiekiem przy próbach odciągnięcia ich od monitora. Tymczasem w większości domów telewizor jest włączony przez cały dzień. Rodzice są zmęczeni, przebodźcowani, miewają gorsze dni albo...po prostu potrzebują chwili dla siebie i włączają dziecku bajkę, grę, dają urządzenie - najczęściej bez limitu czasowego. Rodzic powinien dostosować treść do wieku i omówić ją z dzieckiem. Jak we wszystkim, myślę, że należy zachować zdrowy rozsądek, gdyż każdy nadmiar szkodzi a co najważniejsze, dzieci uczą się mowy poprzez naśladowanie, podczas swobodnych kontaktów i rozmów z rodzicami, byciem twarzą w twarz.

Cyfrowe dzieci mają coraz mniej momentów do nabywania i doskonalenia umiejętności językowych. Jednorazowe włączenie bajki lub dostęp do cyfrowego urządzenia „dla świętego spokoju” nie sprawi, że dziecko zacznie się źle lub gorzej rozwijać. Dzisiaj już 1.5-2.latkowie potrafią obsłużyć cyfrowe urządzenie. Tylko czy to powód do zadowolenia?

Powszechny jest obraz rodziny czekający w poczekalni z telefonami w dłoni, niemowlaków w wózkach z tabletem czy maluchach w bujakach oglądających teledyski na dużym ekranie. Szybko zmieniające się wręcz agresywne bodźce wzrokowe, słuchowe, które pojawiają się w grach, reklamach, bajkach oraz grających multimedialnych zabawkach atakują rozwijający się mózg dziecka. Normą jest zalewanie dziecka przed snem urządzeniami multimedialnymi lub zabawkami interaktywnymi - układ nerwowy malucha pobudza się i mogą powodować problemy z zasypianiem, wybudzaniem, płaczem. Zbyt częste korzystanie z multimediiów przyzwyczajają dziecko do mało aktywnego, ubogiego w różnorodne doświadczenia, bo czym jest dotykanie jednolitej powierzchni – zimnej, gładkiej, równej. Działania te ograniczają się wyłącznie do ruchów przesuwania po ekranie. Cyfrowe urządzenia dostarczają atrakcyjnej, dynamicznej rozrywki bez angażowania wysiłku intelektualnego. Wywołują schematyczne i stereotypowe zachowania, nie wymagające myślenia i analizowania przyczynowo – skutkowego. Dziecko traci ciekawość otaczającym światem a często mówi językiem bohaterów, nie rozumiejąc wszystkich używanych słów, które często są wulgarne, nieestosowne.

Bycie z drugim człowiekiem umożliwia prawidłowy harmonijny rozwój emocjonalny, społeczny i językowy. Do tego rozwoju niezbędne jest wielozmysłowe poznawanie otaczającego świata. Dziecko musi poczuć, doświadczyć, dotknąć, zobaczyć i usłyszeć, aby struktury neuronalne jego mózgu mogły się prawidłowo rozwijać. Wspólne zakupy, sprzątanie, zabawa, czytanie książek, tworzenie zabaw, rozmowa o obejrzanej okazjonalnie bajce, to uczenie się świata. Należy zatem zapamiętać, że maluchy mogą rozwijać mowę tylko wtedy, gdy pozostają w dialogu z dorosłym. Myślę, że powinno się jeszcze raz wspomnieć o tym, że dzieci uczą się przez naśladownictwo. Większość z nas spędza wolny czas z smartfonem w ręce. Mając potomka, służymy mu jako wzór – jeśli dziecko obserwuje nas w znacznej części dnia z urządzeniem cyfrowym, również będzie chciało się nim bawić i z niego korzystać – tak jak my.

mgr Karolina Jucewicz
logopeda, pedagog

Poradnia – Psychologiczno Pedagogiczna Włocławek

DZIECKO Z DYSLEKSJĄ W SPEKTRUM AUTYZMU

Dysleksja i autyzm to dwa różne zaburzenia rozwojowe, które mogą występować zarówno samodzielnie, jak i współistnieć u jednej osoby.

Oto kluczowe różnice i podobieństwa między nimi:

DYSLEKSJA

Definicja

Dysleksja to specyficzne zaburzenie uczenia się, które wpływa na zdolność do czytania, pisania i przetwarzania języka. Osoby z dysleksją mogą mieć trudności z rozpoznawaniem słów, dekodowaniem tekstu i poprawnym pisaniem.

Objawy:

- trudności w nauce czytania i pisania;
- problemy z rozpoznawaniem liter, sylab i słów;
- wolniejsze tempo czytania;
- trudności z ortografią i gramatyką;
- możliwe problemy z pamięcią krótkotrwałą i organizacją informacji.

Przyczyny: Dysleksja jest zazwyczaj spowodowana różnicami w strukturze mózgu, zwłaszcza w obszarach związanych z przetwarzaniem języka. Może mieć również podłoże genetyczne.

Diagnoza: Diagnoza dysleksji jest zwykle stawiana na podstawie oceny specjalisty, który ocenia zdolności czytania, pisania i przetwarzania informacji językowych.

Interwencje: Terapia obejmuje wsparcie edukacyjne, indywidualne programy nauczania, techniki poprawiające umiejętności językowe, a także pomoc psychologiczną.

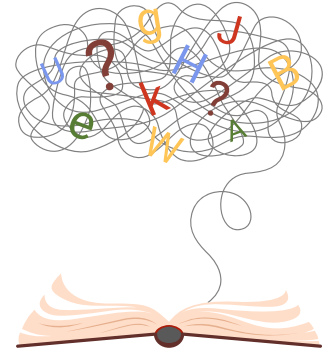
AUTYZM

Definicja:

Autyzm to spektrum zaburzeń neurorozwojowych, które wpływają na interakcje społeczne, komunikację i zachowania. Autyzm obejmuje szeroki zakres objawów, od łagodnych do bardzo poważnych.

Objawy:

- trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu relacji społecznych;
- problemy z komunikacją werbalną i niewerbalną;
- powtarzalne zachowania i sztywne zainteresowania;
- wrażliwość na bodźce sensoryczne (np. dźwięki, światło);
- specyficzne wzorce zainteresowań, rytyn i rytuałów.

Przyczyny:

Autyzm ma złożone podłoże, które obejmuje czynniki genetyczne, biologiczne i środowiskowe. Uważa się, że różnice w rozwoju mózgu odgrywają kluczową rolę.

Diagnoza:

Diagnoza autyzmu opiera się na obserwacji zachowań i zdolności komunikacyjnych, zazwyczaj przeprowadzana jest przez zespół specjalistów, w tym psychologów, logopedów i neurologów.

Interwencje:

Terapie dla osób z autyzmem mogą obejmować terapię behawioralną, wsparcie edukacyjne, terapię mowy, zajęcia integracji sensorycznej oraz wsparcie rodziny.

Podobieństwa i różnice:

Podobieństwa:

- Oba zaburzenia mogą wpływać na proces uczenia się.
- Zarówno dysleksja, jak i autyzm mogą być diagnozowane w dzieciństwie.
- W obu przypadkach kluczowe jest wczesne rozpoznanie i interwencja terapeutyczna.

Różnice:

- Dysleksja dotyczy głównie trudności w przetwarzaniu języka, podczas gdy autyzm obejmuje szerszy zakres zaburzeń społecznych, komunikacyjnych i behawioralnych.
- Osoby z dysleksją zazwyczaj mają normalne zdolności społeczne, podczas gdy osoby z autyzmem mogą mieć trudności w interakcjach społecznych.

Współistnienie:

W niektórych przypadkach dysleksja i autyzm mogą współwystępować u jednej osoby. Osoba z autyzmem może mieć również dysleksję, co może dodatkowo komplikować proces uczenia się. W takich sytuacjach konieczne jest dostosowanie interwencji terapeutycznych do indywidualnych potrzeb dziecka.

Ważne jest, aby każde z tych przypadków było odpowiednio rozpoznane, zdiagnozowane i zostały wskazane działania, umożliwiające jak najlepszy rozwój i funkcjonowanie danej osoby.

Joanna Karwat
nauczyciel współorganizujący proces kształcenia
w SP 10

Warsztaty terapeutyczne - twórcze

DRZEWO

Cele:

- poznanie różnorodności świata drzew
- pobudzanie i rozwijanie wyobraźni
- trening komunikacji
- rozwijanie zdolności manualnych
- ćwiczenie mięśni palców i dłoni
- forma drzewa jako symbol i metafora
- ćwiczenie koncentracji uwagi
- pobudzanie do pracy twórczej
- relaks i radość z pracy twórczej

Uczestnicy:

Dzieci, młodzież z trudnościami w uczeniu się

Miejsce:

Sala, pracownia, klasa lekcyjna

Materiały:

Arkusz brystolu, ołówki, kartki papieru, fotografie drzew, biały papier, gazety, czarny brystol /35x50cm/, nożyczki, klej

Czas:

120 minut

Przebieg:

Część I – Wprowadzenie

1. Powitanie - „Drzewo dłoni” – odrysowywanie dłoni na arkuszu brystolu – wspólne stworzenie formy drzewa.
2. Rozmowa kierowana na temat różnorodności świata drzew. Przypomnienie baśni, przysłów o drzewach. Wypisywanie i odczytywanie nazw drzew znanych uczestnikom.
3. Pokaz fotografii drzew – porównywanie kształtów, omówienie miejsc występowania
4. Zabawa „Rozmowa drzew”. Uczestnicy w parach opowiadają sobie wymyśloną historię drzewa.
5. Zabawa ruchowa „Od ziarna do drzewa”. Uczestnicy w wyobraźni stają się nasionem drzewa. Nabierają energii, wypuszczają korzenie, młody konar. Rosną. Stają się dużym mocnym drzewem. Wyobrażają sobie jakim są drzewem, gdzie rosną, jak reagują na wiatr, deszcz, słońce...

Część II – Działanie plastyczne

- Działanie plastyczne polegać będzie na zilustrowaniu „swojego” drzewa, pracując metodą wycinanki/wydzieranki z białego papieru (gazety). Wyciętą formę drzewa uczestnicy nakleją na czarne tło.
- Prowadzący warsztaty wcześniej prezentuje możliwości, jakie daje praca polecaną metodą. Zachęca do zabawy wyciętymi elementami do momentu uzyskania satysfakcjonującej kompozycji.
- Prezentacja i omówienie prac: Uczestnicy, siedząc w kręgu, prezentują swoje kompozycje. Każda praca zostaje krótko omówiona.

Zakończenie

Podziękowanie za wspólną pracę i pożegnanie.

Małgorzata Jabłońska
pedagog sztuki, arteterapeuta

Małgorzata Rożyńska

Jak rozwijać w dziecku pasję do czytania

Czytanie książek to najpiękniejsza zabawa,
jaką sobie ludzkość wymyśliła.

Wisława Szymborska

Czytanie zaliczane jest do podstawowych umiejętności człowieka. Kontakt ze słowem pisany pełni funkcję środka komunikacji społecznej, dzięki której dana jednostka podnosi poziom swojej wiedzy o świecie, a co więcej, może poznawać rzeczywistość, której nie doświadcza w życiu codziennym. Dzięki książkom znacznie lepiej rozumie i odbiera otaczający świat, co ma wpływ na kształtowanie się osobowości pod względem emocjonalno-społecznym. Obserwacje specjalistów terapii pedagogicznej pracujących z uczniami dyslektycznymi wskazują, że u dzieci sięgających po książki szybciej dokonuje się rozwój wielu funkcji i procesów poznawczych. Czytanie książek umożliwia rozwój czynności intelektualnych,

stymuluje wyobraźnię, doskonali pamięć, angażuje rozumowanie, a także rozwija kompetencje komunikacyjne do wyrażania własnych poglądów i myśli oraz wpływa na poszerzanie zasobu słownictwa.

Choć wielu dorosłych deklaruje, że lubi czytać, to 21% uczniów uczęszczających do klas starszych szkoły podstawowej nie widziało rodziców czytających książkę (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011). Współcześni rodzice mają mało czasu dla swoich dzieci, żyją pod ciągłą presją nadmiaru obowiązków i w związku z tym coraz mniej czasu poświęcają na czytanie dzieciom książek. Ciekawymi spostrzeżeniami z przekazu nauczycieli dzieli się A. Adryjanek, współautorka książki *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców* (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011). Pedagodzy dostrzegają tendencję, że rośnie liczba uczniów w wieku gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, którzy przeczytali samodzielnie jedną lub kilka książek. Z tych względów rodzą się potrzeby, by możliwie wcześniej wyposażać dzieci w umiejętność czytania i rozwijać w nich pasję do czytania.

Dzieci mają wrodzone pragnienie zdobywania wiedzy i nowych umiejętności, w związku z tym warto zaszczeplić w nich przekonanie, że czytanie książek jest doskonałą okazją do wzbogacania wiedzy ogólnej. U dzieci w okresie przedszkolnym można zaobserwować wyjątkowy moment, kiedy

cieszą się z tego, że nauczą się czytać. Jednak to, czy dziecko polubi czytanie, czy stanie się ono **najpiękniejszą zabawą**, w dużej mierze zależy od odpowiedniego oddziaływania wychowawczego rodziców.

Motywacja i chęć do czytania rozwija się od wieku niemowlęcego, przez doświadczanie wspólnego „czytania” książek z rodzicami. W tym miejscu warto przytoczyć skierowaną do rodziców

radę nowozelandzkiej specjalistki w dziedzinie nauki czytania D. Butler: „Stale miej pod ręką dziecięce książki i pokazuj je swojemu dziecku od dnia, gdy przywieziesz je do domu. Okładki powinny być w żywych kolorach i początkowo niemowlę może uczyć się skupiać wzrok na znajdujących się na nich obrazkach. Już w ciągu pierwszych miesięcy możesz swoje maleństwo sporo nauczyć o książkach”. Dzięki tym praktykom wyzwała się u dziecka wewnętrzna potrzeba nauki czytania. A nauka jest bardziej efektywna, gdy dziecko ją akceptuje, gdy samodzielnie podejmuje próby czytania. Nauczyciele i terapeuci pedagogiczni zauważają, że uczniowie z silną wewnętrzną motywacją uczą się szybciej i z większym skutkiem (Cackowska 1984.) Dlatego też strategia wdrażania dziecka do nauki czytania powinna być przemyślana i odpowiednia do wieku.

W książce *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców* (Bogdanowicz, Adryjanek, Rożyńska 2011) znajduje się wiele rad dla rodziców, jak zachęcać dziecko w wieku przedszkolnym do czytania i obcowania z książką (patrz tabela).

Rodzic dba o to, by w domu były książki odpowiednie do wieku dziecka.

Zwraca uwagę na to, czym dziecko szczególnie się interesuje, aby dobrać odpowiednią literaturę.

Codziennie przez około 20–30 minut czyta dziecku książkę.

Pomaga dziecku zrozumieć, na czym polega czytanie, przez uważne obserwowanie i pokazywanie palcem lub wskaźnikiem odpowiednich linijek tekstu.

Rozmawia z dzieckiem o przeczytanym fragmencie książki, zachęca do zadawania pytań na temat treści, wyjaśnia niezrozumiałe słowa, zachęca do opowiedzenia dalszego ciągu książki.

Zwraca uwagę dziecka na ilustracje i ich związek z treścią.

Zachęca dziecko do ilustrowania przeczytanego tekstu.

Zachęca dziecko do uczenia się na pamięć krótkich wierszyków.

Wskazuje dziecku korzyści z czytania – poznawanie ciekawostek, poszukiwanie informacji, zrobienie czegoś według przepisu czy instrukcji.

Własnym przykładem pokazuje dziecku, że czytanie sprawia przyjemność, dziecko widzi, że rodzic czyta książki.

Uczy dziecko szacunku do książki – przypomina o umyciu rąk, używaniu zakładki, odkładaniu książki na półkę.

Inspiruje dziecko do czytania książek innym, na przykład młodszemu rodzeństwu czy maskotce w przygotowanym kąci do czytania.

Rodziców dzieci w wieku przedszkolnym zachęcam do przygotowania w domu przytulnego kącika do czytania, w którym jest stolik i lampka, przy stoliku krzeselka lub miękkie pufy, pod nogami miękki dywanik, a obok półka z książkami. W takim kąciku rodzice mogą codziennie czytać swoim dzieciom, może tam także zamieszkać wybrana przez dziecko maskotka, której będzie ono czytało razem z rodzicem ulubione książki i czasopisma. Rodzic może uatrakcyjnić zabawę w czytanie poprzez wejście w rolę maskotki i rozmawiać z dzieckiem o przeczytanych bajkach.

Skutecznym sposobem wspierania dziecka w czytaniu jest propozycja M. Bogdanowicz **czytanie z rodzicem** (czytanie w parach). Pomoc rodzica polega na pokazaniu właściwego sposobu czytania. Dorosły czyta spokojnie, półgłosem i wolno, wyrazy wydłuża (należy unikać głoskowania i skandowania sylab). Dziecko w tym samym czasie również czyta głośno, starając się nadążyć za dorosłym. Gdy dorosły usłyszy, że dziecko zaczyna czytać pewniej, głośniej, powinien powoli ściszać głos do szeptu i skracać śpiewne wydłużanie wyrazów. Przy pojawieniu się problemów z czytaniem w formie zacinania, niemożności odczytania wyrazu dorosły ponownie podnosi ton głosu – do czasu, gdy dziecko znowu zacznie względnie płynnie czytać. Taki trening powinien odbywać się codziennie przez około 10 minut. Już po kilku razach technika czytania dziecka ulegać będzie poprawie, a tempo czytania się przyspieszy.

Prowadząc codzienne treningi głośnego czytania, rodzic może uwzględnić następujące wskazówki (Mańkowska, Rożyńska 2010, 2011, 2012):

- ▶ Rodzic wspólnie z dzieckiem wybierają z książki lub czasopisma dla dzieci opowiadanie, wierszyk.
- ▶ Przed czytaniem rodzic przeprowadza:
 - ćwiczenia słuchowe w analizie i syntezie sylabowej słów (nazw obrazków, przedmiotów),
 - ćwiczenia oczu (np.: *Weź do ręki kredkę, trzymaj ją na wysokości wzroku. Narysuj obrazek: drzewo chmurę, słońce. Cały czas podążaj za kredką tylko wzrokiem, głowa i szyja są nieruchome.*).
- ▶ Rodzic odczytuje głośno tekst, dziecko w tym czasie słucha ze zrozumieniem i uważnie śledzi wzrokiem, pokazując tekst palcem lub wskaźnikiem. Wskaźnikiem może być patyczek czy inny

cienki przedmiot, który ułatwia dziecku utrzymanie wzroku na czytany tekście.

- ▶ Rodzic zadaje pytania sprawdzające, odnoszące się do tekstu, wyjaśnia niezrozumiałe słownictwo.
- ▶ Rodzic z dzieckiem wybierają fragment tekstu (kilka zdań) do wspólnego czytania.
- ▶ Rodzic informuje dziecko, w jaki sposób będzie ono czytało, np. ze wskaźnikiem, stosując metodę sylabową.
- ▶ Dziecko czyta razem z rodzicem (np. czytanie w parach – opis wyżej).
- ▶ Dziecko ćwiczy głośne czytanie (przynajmniej dwa razy).
- ▶ Rodzic nagradza dziecko za wysiłek i postępy w czytaniu (stosuje pochwałę).

O czym należy pamiętać, wdrażając dzieci do czytania

Szczególnie ważne jest głośne czytanie swojemu dziecku od wieku poniemowlęcego aż do nastoletniego, ponieważ wpływa to wszechstronnie

na jego rozwój, a także buduje silną więź emocjonalną pomiędzy dzieckiem a rodzicem. Od początku należy wyrabiać umiejętność rozumienia czytanego tekstu. Zdolność tę kształtuje się już wtedy, gdy dziecko uważnie słucha modulacji głosu rodzica i stara się obserwować czytany przez dorosłego tekst (np. przez wodzenie palcem). Pomocne jest też, kiedy książki czy czasopisma dla dzieci są bogato ilustrowane. Ilustracje odnoszące się do tekstów pobudzają zaniepokojenie tematem, ułatwiają zrozumienie, sprawiają, że dziecko myśli o tym, co czyta, dzięki temu czytanie ma charakter pełny, czynny, a nie mechaniczny. Duże znaczenie dla rozwijania motywacji do czytania ma dobór tematyki, która może być inspiracją do twórczego zaangażowania dziecka np. w działalność plastyczną lub teatralną. Istotna jest również różnorodność formalna tekstów (np. opowiadania, teksty dialogowe, wiersze, baśnie, zagadki, rebusy, komiksy itp.). Taką różnorodność tekstów zapewniają między innymi czasopisma dla dzieci. Warto czytać dzieciom także bajki terapeutyczne, które skutecznie pomagają obniżyć lęk u dziecka, zmienić myślenie o sobie samym, odnaleźć własne odczucia i powiązać je z wydarzeniem. Dziecko ma możliwość dostrzec, że inni też mają podobne problemy oraz zaobserwować sposób reagowania na nie. Jeśli dziecko zauważy, że bohater jest nagradzany za właściwe reakcje i odpowiednie zachowania, zaczyna podobnie (pozytywnie) myśleć i naśladować skuteczne sposoby działania. W ten sposób nabywa nowe kompetencje i wzmacnia poczucie swojej wartości. Bajki terapeutyczne, w których występuje przyjaciel dzieci Bratek (Mańkowska, Rożyńska 2010, 2011, 2012), pokazują dziecku wzory zachowań społecznie akceptowanych, uczą norm społecznych, uświadamiają stany emocjonalne. Bohater ten ma pozytywne relacje z dziećmi, zawsze

pomaga im w pokonywaniu wszelkich trudności. Cierpliwie wspiera w przełamywaniu lęku przed czytaniem oraz ciepło motywuje do wysiłku. Ma ogromny wpływ na wzbudzenie zainteresowania czytaniem. Dzięki tym zabiegom możemy spodziewać się, że u dziecka wzrośnie poczucie kompetencji i wiara we własne siły.

Przedstawione pomysły mogą pomóc w rozwijaniu u dziecka pasji do czytania, czerpania radości z lektury oraz w zbudowaniu silnej więzi emocjonalnej pomiędzy dzieckiem a rodzicem. Sprawmy, by najpiękniejszym wspomnieniem z dzieciństwa było wspólne czytanie, a najbardziej wartościową pamiątką – ulubiona książka. Naprawdę warto!

Bibliografia

- M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńska, *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców*, Gdynia 2011.
- M. Cackowska, *Nauka czytania i pisanie w klasach przedszkolnych*, Warszawa 1984.
- I. Mańkowska, M. Rożyńska, *Ortografitti z Bratkiem*, Gdynia 2010, 2011, 2012.

Marta Bogdanowicz

Dzień powszedni

dyslektycznego dziecka

Budzenie się

Dziecko zazwyczaj nie budzi się samo. Nie chce wstać, gdy je budzimy, ociąga się, dosypia, jest „mało przytomne”. Łatwo to przewidzieć i zrozumieć, często jest po prostu niewyspane, bo do późna w nocy odrabiało prace domowe.

Ty wymyśl jakiś miły, wesoły lub zaskakujący pomysł na obudzenie swojego dziecka. Na przykład zaśpiewaj mu piosenkę „Panie(Janie?)”, wstawiając imię dziecka zamiast znajdującego się w niej imienia „Jan” lub połaskotaj dziecko łapką ulubionej pluszowej zabawki, powiedz mu wesoły wierszyk Brzechwy o małpkach co „skaczą niedościgle i robią małpie figle”, co jakiś czas figlując ponawiaj łaskotanie, aż dziecko otworzy oczy. Pocałuj je na powitanie, przytul.

Mycie, ubieranie, jedzenie

Dziecko o małej sprawności ruchowej rąk nie lubi wykonywać tych, wydawałoby się prostych czynności, ponieważ są dla niego trudne, zajmują mu wiele czasu i nienajlepiej się udają.

Ty pomagaj tyle, na ile to jest konieczne, a więc wy-

cofuj się z pomocy w pierwszym momencie, w którym poczujesz, że dziecko potrafi kontynuować czynność i nigdy go nie wyręczaj. Pamiętaj o zaleceniu Marii Montessori „Pomóż mi to zrobić samodzielnie”.

Dziecko często interesuje się zupełnie innymi sprawami, niż zlecone zadania, na przykład zamiast się myć, przygląda się spadającym z kranu kroplom wody.

Ty nie złość się, poproś, aby dziecko przypomniało na głos, co teraz ma zrobić. Powiedz, że czeka na nie ulubiona kanapka lub że idąc do szkoły będziecie mieli czas zajrzeć do kiosku z kolekcjonowaną gazetą.

Wychodzenie do szkoły

Dziecko często rozstaje się z nami niechętnie, martwiąc się tym, co trudnego i nieprzyjemnego czeka je w szkole.

Ty zapewnij je o swojej miłości bez względu na ocenę, którą przyniesie ze szkoły. Powiedz: „Wiem, że wczoraj dużo pracowałeś, żeby dobrze napisać klasówkę. Dałeś z siebie wszystko, jestem z ciebie dumna. Jeżeli ci się nie powiedzie, nie będę miała do ciebie pretensji, bo przecież pracowałeś nad tym,

a to dla nas najważniejsze. Nie martw się, jeszcze trochę potrenujemy, jak to robią sportowcy, i następnym razem będzie lepiej. Damy sobie z tym radę. Bądź dobrej myśli”. Rozstanie zawsze zakończ „buziakiem”.

Dziecko nie chce iść do szkoły, symuluje chorobę.

Ty sprawdź, czy ma temperaturę, obejrzyj gardło i jeśli masz podejrzenie, że jest to „ucieczka w chorobę” powiedz, że nie widzisz niepokojących symptomów. Dowiedz się, jakie są przyczyny lęku dziecka przed szkołą. Często jest to świadomość braku zadania domowego i nieprzygotowania się do klasówki. Spowoduj obniżenie lęku, zaproponuj racjonalne rozwiązanie, na przykład list do nauczyciela, że brakującą lekcję dziecko odrobi i odda następnego dnia. Dziecko musi pójść do szkoły (możemy utrwalić symulowanie choroby, jeżeli pozostawimy je w domu, bowiem będzie to dla niego nagrodą).

© 2009 Jupiterimages Corporation

5 minut muszę wyjść do autobusu. Jak wrócę, to pogadamy o tym dłużej”.

Popołudnie

Powrót ze szkoły

Dziecko ma ogromną potrzebę opowiedzenia tego, co zdarzyło się w szkole. Szczególnie gdy mu się nie powiodło, gdy czuje się pokrzywdzone czy niesprawiedliwie potraktowane.

Ty wysłuchaj je cierpliwie i uważnie, stwórz warunki do tego, aby mogło wszystko opowiedzieć i pozbyć się przy tej okazji negatywnych emocji, odreagować napięcie. To jest ważniejsze niż zjedzenie obiadu. Jeśli powiesz mu „najpierw zjesz zupę, a potem mi opowiesz”, nie dziw, że po jej zjedzeniu nic już nie będzie miało Ci do zakomunikowania. Pamiętaj, że proponowane przez nas racjonalne rozwiązania nie muszą być najlepsze dla naszego dziecka, bo ma ono inną hierarchię wartości. Jeśli bardzo się spieszysz, powiedz mu o tym: „Opowiedz mi o tym krótko, bo za

Dziecko jest przygnębione, nic nie mówi, lecz domyślamy się, że mu się w szkole nie powiodło.

Ty zapewnij go o swojej akceptacji, miłości. Powiedz, że martwi Cię jego smutna mina i że łatwiej będzie coś poradzić na te kłopoty, gdy się nad nimi razem zastanowicie.

Odrabianie zadań domowych

Dziecko nie chce odrabiać lekcji zaraz po powrocie ze szkoły, bo jest zmęczone. Wie, że czeka je powrót do trudnych i nieprzyjemnych zadań.

Ty pozwól dziecku odpocząć, niech wyjdzie na godzinę (nie dłużej) do ogrodu, na podwórko lub do kolegi.

Dziecko bardzo długo odrabia lekcje, bo nie skupia uwagi na zadaniu, robi inne rzeczy niezwiązane z zadaniami.

Ty wspólnie z dzieckiem podziel zadania na małe „porcje” i wyznacz krótkie odcinki czasowe do wykonania (nastaw timer). Ustal nagrodę po wykonaniu

Dziecko pakując teczkę, zapomniało o ważnych przyborach.

Ty wprowadź planowanie „czego potrzebuję jutro w szkole” – sporządźcie listę potrzebnych pomocy, według której dziecko spakuje teczkę. Sprawdź, czy wszystko się zgadza. Jeśli są braki, pomóż dziecku porównać listę ze stanem potrzebnych pomocy szkolnych.

Zadania w domu i dla domu

Dziecko zazwyczaj jest „bałaganiarzem”, nie potrafi utrzymać porządku na stole, na półkach regału i w szafie.

Ty połowę zabawek dziecka (głównie te, którymi się aktualnie nie bawi) schowaj do piwnicy i co 2 miesiące wymieniaj z pozostawionymi w pokoju. Kup prostokątne pojemniki plastikowe (lub koszyki) i ustaw je na półkach, oznaczając z przodu kartką z obrazkiem symbolizującym zawartość lub nazwą, jeśli dziecko potrafi ją przeczytać. Wspólnie z dzieckiem wykonaj jedno sprzątanie, wkładając zabawki i pomoce do odpowiednich pojemników i wyznaczając ich stałe miejsce. W ciągu dalszego tygodnia codziennie asystuj dziecku przy sprzątaniu, wspierając go słownie i nagradzając po zakończeniu sprzątania.

Dziecko stale zapomina o wykonaniu zadania dla domu, jakim jest na przykład wyniesienie śmieci.

Ty jeśli nie pomaga przypomnienie ustne, bez słowa wstawiasz dziecku pojemnik ze śmieciami do jego pokoju.

Wieczór 🌅

Czytanie „na dobranoc”

Dziecko nie interesuje się książką, słuchaniem czytanego tekstu, a także ma trudności ze skupieniem uwagi na czytanim przez siebie tekście i ze zrozumieniem go.

© 2009 Jupiterimages Corporation

Ty codziennie 20 minut przed zaśnięciem czytaj dziecku wybraną przez niego książkę. Ma to być „czytanie dla przyjemności”, ma wyrobić potrzebę kontaktu z książką, nawyk „czytania do poduszki”. Ma też być okazją do bycia ze sobą, wspólnego optakania refleksji nad losem bohaterów książki, pośmiania się i przeżywania radości z dobrego zakończenia.

Dziecko nie chce iść spać.

Ty pozwól dziecku nie gasić światła przez 20–30 minut, ale tylko pod warunkiem, że w tym czasie będzie czytało książkę (samo lub z Twoją pomocą).

Prof. zw. dr hab. Marta Bogdanowicz
– psycholog kliniczny. Dyrektor Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego. Założycielka Polskiego Towarzystwa Dysleksji, obecnie jego wiceprzewodnicząca.

W latach 1999–2008 wiceprzewodnicząca Europejskiego Towarzystwa Dysleksji. Autorka ponad 300 publikacji z zakresu psychologii klinicznej dziecka, w tym ponad 30 książek naukowych i narzędzi diagnostycznych.

kilku „porcji”, na przykład 10 minut oglądania bajki.

Dziecko nie pamięta, co było zadane albo mówi, że nie ma żadnych zadań, co wydaje się nieprawdopodobne.

Ty sprawdź, co było zadane, dzwoniąc do kolegi dziecka. Jeżeli się to często zdarza, ustal z nauczycielką, że codziennie będzie sprawdzała, czy dziecko zapisało, co ma zadane do domu, a ty będziesz podpisywać wykonaną lekcję.

Dziecko nie chce odrabiać lekcji, twierdząc że nie potrafi.

Ty sprawdź, co dziecko potrafi, a czego nie umie. Udziel mu pomocy w taki sposób, aby wykonało wszystko to, na co je stać. Zbyt trudne fragmenty wyjaśnij, wykonaj wspólnie z dzieckiem, natychmiast wyłącz się z pomocy, gdy dziecko zaczyna sobie radzić. Pozostawaj z nim w kontakcie i po zakończeniu każdego dłuższego zadania nagradzaj je pochwałą lub ulubioną formą aktywności (gra komputerowa – do

Ty czytaj razem z dzieckiem z wykorzystaniem techniki „czytanie na raty” (na zmianę) lub „czytanie chórem”. Przerывaj czytanie, rozmawiając z dzieckiem o tym, co przeczytało, co widzi na ilustracji i co usłyszało. Przedyskutuj z nim różne problemy wynikające z przeczytanego tekstu, proś o wyrażenie opinii. Z kilku możliwych nagród za „dobre słuchanie” dziecko wybiera sobie jedną (na przykład oglądanie bajki przez 5–10 minut).

Sprawdzanie zeszytu

Dziecko zapomina uzupełnić zadanie z lekcji, wykonać zadanie domowe, popełnia błędy w rozwiązaniach zadania, podczas pisania.

Ty codziennie sprawdzaj zeszyty dziecka i pilnuj, aby poprawiło błędy. Na marginesie zaznaczasz ołówkiem, ile błędów znajduje się w danym wierszu (linijce). Dziecko dzięki tej wskazówce sprawdza tylko wskazaną linijkę tekstu, samo powinno wykryć błędy i poprawić (poprawa czasem musi się odbyć z Twoją pomocą, lecz nie może być wykonana przez Ciebie).

Dziecko popełniło błędy podczas pisania.

Ty pracuj z dzieckiem nad utrwaleniem poprawnej pisowni metodami, które należy dostosować do słabych i mocnych stron dziecka, uwzględniając jego specjalne potrzeby edukacyjne, na przykład za pomocą techniki „Dyktando w 10 punktach” (w: *Dziecko z dysleksją w szkole* i *Dziecko z dysleksją w domu* oraz *Gry ortomagiczne* – wyd. OPERON).

Teczka do szkoły

Dziecko bardzo często zapomina zabrać do szkoły wykonane zadanie, zeszyt, przybory itp. Ma w teczce bałagan, który utrudnia szybkie znalezienie potrzebnych pomocy.

Ty dopilnuj codziennego i samodzielnego zapakowania teczki. Sprawdź, czy wszystko znajduje się w teczce i czy jest ułożone we właściwym porządku.

10 minut). Jeśli widzisz, że dziecko znów ma trudności, zmniejsza się jego koncentracja, ponownie na krótko włącz się do jego pracy.

Czytanie lektur

Dziecko nie chce czytać lektury wyznaczonej przez nauczyciela jako zadanie domowe.

Przemoc rówieśnicza a uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Współczesna szkoła i pracujący w niej nauczyciele spotykają się na co dzień z wieloma wyzwaniem i trudnościami wychowawczymi. Uczniowie są coraz to bardziej zróżnicowani i każdy z nich potrzebuje innego podejścia w całym procesie edukacyjnym. Jednym z najbardziej widocznych przykładów takiego zróżnicowania jest częstsza obecność uczniów z tzw. specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), w tym z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych.

Najszerzym pojęciem stosowanym w odniesieniu do wrogich zachowań wśród młodzieży względem siebie jest „agresja”. Definiowana jest ona jako działanie zamierzone, mające na celu spowodowanie fizycznej lub psychicznej szkody u ofiary. Kiedy jednak zostaną spełnione pewne kryteria, agresja może stać się przemocą. Dzieje się tak, gdy sprawca narusza wartości ofiary tak, że nie może się ona bronić i ponosi szkody w czterech sferach: fizycznej, psychicznej, symbolicznej i materialnej. Jednak nie każda agresja będzie definiowana jako przemoc – zazwyczaj mamy z nią do czynienia w przypadku konfliktów rówieśniczych. Najbardziej poważną formą przemocy szkolnej jest bullying (nękanie). Definicja tego zjawiska opisuje trzy charakterystyczne cechy, które wskazują na występowanie bullyingu. Jest to intencjonalność, powtarzalność i nierównowaga sił. Zatem każdy bullying jest agresją rówieśniczą, ale nie każda agresja rówieśnicza jest bullyingiem.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, którzy uczęszczają do placówek ogólnodostępnych są narażeni na stanie się ofiarą bullyingu. Można wyróżnić trzy typy zaangażowania się w przemoc rówieśniczą, której uczestnikami są uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W pierwszej sytuacji sprawcą jest uczeń bez specjalnych potrzeb edukacyjnych, a ofiarą rówieśnik ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Z takim scenariuszem możemy spotkać się najczęściej w szkole ogólnodostępnej lub integracyjnej. Druga opcja to zarówno sprawca jak i ofiara ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Jest ona możliwa w różnych typach szkół, a przede wszystkim w szkołach specjalnych. Trzecia i ostatnia możliwość to uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w roli sprawcy i rówieśnik typowo rozwijający się jako ofiara. Podobnie jak w pierwszym przypadku miejscem występowania tego rodzaju zjawiska może być szkoła ogólnodostępna lub integracyjna.

Należy jednak pamiętać, że zaangażowanie się w agresję nie jest zależne jedynie od posiadania specjalnych potrzeb edukacyjnych przez ucznia. Jest to również zależne od innych czynników, takich jak brak przyjaciół, niezrozumienie przez rodziców, nauczycieli, czy niewłaściwy sposób współpracy z grupą uczniów. Badacze, którzy zajmują się tą tematyką uważają jednak, że niektóre rodzaje specjalnych potrzeb edukacyjnych są bardziej narażone na występowanie u nich agresji. W kwestii podwyższonego ryzyka wiktylizacji można wyróżnić uczniów z zaburzeniami poznawczymi, emocjonalnymi, zachowania i niepełnosprawnością fizyczną.

Trudności w radzeniu sobie z przemocą rówieśniczą angażującą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przez współczesną szkołę wynikają z wielu czynników. Najczęściej pojawiającymi się elementami są wszystkie trudności i błędy dotyczące zapobiegania i rozwiązywania owych problemów, nawet, gdy nie dotyczą uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Można do nich zaliczyć np. przewagę działań reaktywnych nad zapobiegawczymi czy też ograniczanie się do ukarania sprawcy³. W sytuacji, gdy w klasie szkolnej pojawia się bullying często przeprowadza się jedynie jednorazowe zajęcia grupowe poświęcone temu przypadkowi.

Większość działań profilaktycznych znajdujących się w obszarze bullyingu nie uwzględnia specyfiki niepełnosprawności oraz specjalnych potrzeb edukacyjnych. Wiele szkół nie potrafi poprawnie poradzić sobie z tym zjawiskiem i potrzebuje wsparcia w tym obszarze. Ważne jest zatem, aby dokonać przeglądu zasad i przesłanek, które należy wziąć pod uwagę podczas konstruowania i realizowania działań naprawczych i profilaktycznych. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi działania antybullyingowe powinny inspirować się znanymi i sprawdzonymi już zasadami postępowania w tym zakresie. Ważne jest jednak, aby nie były ich kopią, ponieważ nie ma jednej, skutecznej interwencji, każdy przypadek jest inny i należy to uwzględnić podejmując jakiegokolwiek działania. Jacek Pyżalski uważa, że działania powinny być przede wszystkim spójne, czyli tworzyć jedną, wspólną całość, systematyczne oraz mieć charakter grupowy.

Aby skutecznie rozwiązać sytuację związaną z przemocą rówieśniczą, istotne stają się działania profilaktyczne, w których warto zwrócić uwagę na kilka istotnych kwestii. Podstawą dobrej współpracy, w każdej dziedzinie życia człowieka jest integracja w nowej grupie. Zatem w szkołach, warto organizować zajęcia w taki sposób, aby uczniowie mieli możliwość wchodzenia w relacje między sobą poprzez stale zróżnicowane, zmieniające się składy w zespołach. Taka praca umożliwi poznanie się nawzajem nawet przy najprostszych czynnościach.

Znaczącą rolę podczas incydentu przemocy rówieśniczej odgrywają świadkowie, którzy dzielą się na dwie grupy. Na tych, którzy wspierają sprawcę (bierni obserwatorzy) jak i osoby gotowe, by pomóc ofierze. Najczęściej takie osoby boją się o własny los i boją się przeciwstawić się sprawcy, dlatego tak ważne jest wsparcie nauczyciela i wypracowanie zaufania w relacji uczeń-nauczyciel i nauczyciel-uczeń.

Nauczyciel pełni ważną rolę w procesie edukacji ucznia. Jego zadaniem jest także zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia przemocy rówieśniczej wśród uczniów. Kiedy jednak dojdzie do takiego incydentu, musi być świadomy tego, że powinien podjąć współpracę nie tylko z ofiarą, ale także ze sprawcą. W praktyce działania obejmują tylko ukaranie sprawcy, ale nie można przecież zapomnieć o tym, że często on sam również potrzebuje pomocy.

Tak jak w każdym obszarze pracy w szkole, ważna jest zgodna współpraca z rodzicami. Jest to nieoderwalna część pracy każdego nauczyciela. Warto wykorzystać tę relację i zaangażować rodziców w działania obejmujące zapobieganiu przemocy rówieśniczej, czy też w sytuacji jej występowania. Pierwszy przypadek miałby obejmować edukację dotyczącą rozpoznawania u dziecka symptomów bycia ofiarą bullyingu. Natomiast w drugim – o przestrzeganie ustalonych wcześniej zasad z rodzicem w razie wystąpienia sytuacji kryzysowej.

W rozważaniach związanych z propozycją rozwiązań profilaktycznych w zakresie przemocy rówieśniczej istotna jest także nauka umiejętności społecznych tj. asertywność, poczucie humoru, dystans do siebie. Reakcje ofiar (szczególnie tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) wynikają z wcześniejszych, negatywnych doświadczeń i oczekiwania niekorzystnych zachowań i opinii ze strony innych.

Aby uściślić wszystkie normy i zasady postępowania w szkole ważną rolę odgrywa szkolna dokumentacja, która powinna zawierać jasne i znane całej społeczności reguły, sposoby rozwiązywania problemów i możliwe konsekwencje.

Żaden z powyżej wymienionych elementów nie może stanowić skutecznej metody w zapobieganiu tak złożonemu zjawisku jakim jest przemoc rówieśnicza. Radzenie sobie z trudnościami wychowawczymi w klasach o zróżnicowanej strukturze uczniów stanowi poważne wyzwanie dla współczesnej szkoły i pracujących w niej nauczycieli. Warto się wsłuchiwać w głosy nawołujące do refleksyjnego przyglądania się praktyce włączania, integrowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w polskich warunkach. Zdaniem Z. Gajdzicy „środowisko „integracyjne” nie zawsze bywa korzystne dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Czują bowiem, że są odrzucani lub w małym stopniu akceptowani, przeżywają osamotnienie, a nawet bywają dręczeni i poniżani”. Dlatego to my-nauczyciele musimy zadbać o to, aby integracja ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a rówieśnikami przebiegła prawidłowo. Jest to czynnik, który może zniwelować wystąpienie przemocy rówieśniczej.

Aleksandra Kalinowska
nauczyciel współorganizujący proces kształcenia
w SP 10

Bibliografia:

1. Aronson E., Człowiek istota społeczna, tłum. J. Radzicki, WN PWN, Warszawa 1997.
2. Gajdzica Z., O wychowaniu i kształceniu dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkole ogólnodostępnej [w:] J. Wyczesany, Z. Gajdzica, Uwarunkowania edukacji i rehabilitacji uczniów o specjalnych potrzebach rozwoju, WN AP, Kraków 2006.
3. Mellibruda J., Pułapka nie wybaczonej krzywdy, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 1999.
4. Plichta P., Jagoszewska I., Gładyszewska-Cyulko J., Szczupak B., Drzazga A., Cytowska B., Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z niepełnosprawnościami. Charakterystyka, specyfika edukacji i wsparcie, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2018.
5. Plichta P., Przemoc rówieśnicza i uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – uwarunkowania i propozycje rozwiązań profilaktycznych, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, Badania, Praktyka” 2016, nr 15(1).

Netografia:

1. Pyżalski J., Co działa w przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej?, ORE 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=lyDoDpK-MBg> [dostęp: 03.10.2024].

"Po rozum do głowy" czyli miejsca szkolenia godne polecenia:

1. Polskie Towarzystwo Dysleksji: ptd.edu.pl
2. Centrum Wspomagania Rozwoju Osobowości: cwro.pl
3. Lucky Mind: luckymind.pl
4. Famiga: famiga.pl
5. Wydawnictwo Literka: literka.pl

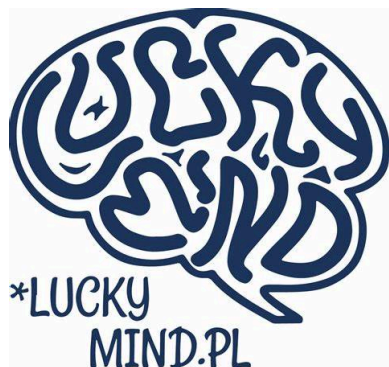

Polskie
Towarzystwo
Dysleksji

Centrum Wspomagania
Rozwoju Osobowości

Famiga

Literka.pl